

RYSI KARPATŠTÍ V ZOO OSTRAVA

Historie chovu rysa v Zoo Ostrava sahá do poloviny 60. let 20. století. V 80. letech se zoo podílela na projektu návratu rysa do české přírody i na další lokality v Evropě. Projekt spočíval v tom, že na Slovensku, kde divocí rysy přežívali, se legálně odchytávala mladá zvířata. Po karanténě v ostravské zoo se vypouštěli na Šumavě, v Německu, Rakousku, Slovinsku a Itálii. Projekt byl velmi úspěšný, a i díky němu se rysy v Evropě opět rozšířili.

V roce 2006 se zoo připojila k mezinárodnímu chovnému programu pro rysy karpatské (poddruh rysa ostrovida) pod záštitou Evropské asociace zoologických zahrad a akvárií. Během 14 let zde bylo odchováno 20 rysů. První dvě ze čtyř mláďat narozených v roce 2008 se podařilo vypustit do přírody na Slovensku, o čemž vznikl unikátní dokument „Návrat rysov“. Další rys byl vypuštěn v roce 2011. Jedenáct rysů zamířilo do 9 různých zoologických zahrad napříč Evropou, kde se v mnoha případech i úspěšně rozmnožili a předali své geny další generaci. Šest rysů pak bylo nutné utratit z důvodu udržení genetické variability populace chované v lidské péči, tj. necelá třetina z celkového počtu odchovaných rysů. Podle IUCN v přírodě uhynie až 75 % mláďat.

Téma regulace populací v zoologických zahradách vyvolává řadu dotazů a emocí. Při záchraně druhů je však občas nutné nějaké zvíře utratit. Jinak se může stát, že populace v lidské péči kvůli snižující se genetické pestrosti časem zaniknou. V záchraných chovech jde o ochranu DRU-HU, ne jedince. To ale neznamená, že nám na jednotlivcích nezáleží. Naší snahou je u chovaných zvířat podporovat jejich přirozené chování. A péče o potomstvo patří k nezákladnějším projevům.

Pokud zvířatům rozmnožování znemožníme (oddělením páru, podáním antikoncepce), můžeme je velmi poškodit. Fyzicky (např. nevratnými změnami pohlavních orgánů, po nichž samice už nebude schopna родit), ale i psychicky (přijdou o ty nejemotivnější prožitky v životě). Antikoncepční přípravky mají navíc řadu nežádoucích vedlejších účinků. Pokud se v lidské péči zvířata přirozeně rozmnožují, dojde po určité době k situaci jako v přírodě – pro některé potomky není místo. Tak jako příroda není nafukovací, ani zoo nejsou. Takže vlastně simulujeme procesy v přírodě.

Rysy nelze ani umísťovat do soukromých chovů. Nedovolují to pravidla evropského záchovného programu a ani nechceme, aby se z nich třeba stali domácí mazlíčci

nebo objekty nelegálního obchodu. A proč je nevypustíme do přírody? Proto musí fungovat oficiální záchraný program. Navíc stále přetrvává překážka v podobě pytláctví a nelegálních zástřelů, která zcela zásadně brání případné repatriaci (dle kritérií IUCN). Přitom v případě řady jiných druhů je Zoo Ostrava do takových projektů zapojena – například pro sovy pálené (od r. 1995), pro sýčky obecné (od r. 2003), pro orlosupy bradaté (od r. 2009) ad.

V případě utracených rysů se nejednalo o mláďata, jak bylo prezentováno v řadě médií, ale o subadultní jedince, které matka v přírodě od sebe již odhání a připravuje se na odchov dalšího vrhu. Toto období je pro mladé rysy rizikové, přes 50 % z nich uhynie hladem, v souboji s jinými rysy či rukou pytláků.

Jen díky možnosti občas populaci regulovat, jsme schopni udržet životaschopnou populaci rysů do té doby, než se lidé opět naučí s těmito šelmami žít. Až pak se budou moci do přírody navracet. Toto se netýká jen rysů, ale i dalších druhů chovaných v lidské péči. Právě návrat ohrožených druhů do přírody je jedním z hlavních poslání moderních zoologických zahrad.

Šárka Nováková

